

Zavičajni muzej Blato i prva lokalna arhivska¹ inicijativa na Korčuli

Tonko Barčot

Državni arhiv u Dubrovniku
Svetog Dominika 1
HR - 20 000 Dubrovnik
tonko.barcot@dad.hr

Stručni rad
Primljeno: 6. 8. 2025.
Prihvaćeno: 9. 9. 2025.
UDK: 930.25(497.584-37Blato)(091)
DOI: 10.58565/vda.6.1.7

Sažetak

Premda je formalno djelovao samo četiri godine, Zavičajni muzej Blato, kao prvoutemeljena samostalna muzejska ustanova, ostavio je velikog traga u kulturnoj povijesti Blata i otoka Korčule druge polovice 20. stoljeća. Njegovi aktivisti, među kojima prednjači Mile Vojvodić Ružir, i po njegovu ukidanju 1964. nastavljaju rad prikupljanjem inventara – artefakata kulturno-povijesne baštine, ali i arhivskoga gradiva. Bila je to najranija lokalna arhivska aktivnost na Korčuli. Uz javnoupravno gradivo Blata prikupljene su značajne količine privatnog arhivskoga gradiva, a koje će biti evidentirane u popisu arhivskoga gradiva u Hrvatskoj 1984. godine. Kako poslije, usprkos nastojanjima, Zavičajni muzej Blato nije zaživio, arhivsko se gradivo zbog nekontroliranoga rukovanja i neprimjerenih uvjeta pohrane dijelom oštetilo. Početkom 2025. godine zatečeno gradivo u kaštelu Arneri preuzeo je Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo, sumarno ga sredio i učinio dostupnim.

Ključne riječi: Zavičajni muzej Blato, Blato, otok Korčula, Mile Vojvodić Ružir, arhivsko gradivo, Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo

Uvod

Na pisanje o ovoj temi potaknut sam dojmom koji je na mene ostavio susret s kaštelom Arneri, njezinim značajem za otok Korčulu, ali i šutnjom u literaturi. Tema Zavičajnog muzeja u Blatu bila je dosad prisutna u literaturi isključivo s aspekta povijesti kaštela u kojemu je bio smješten, kao i općih blatskih muzejskih perspektiva. No, nije se znalo ni kada ni kako je djelovao, o čemu se moglo tek nešto nazrijeti u novinskom tisku. Tema arhivskoga gradiva Zavičajnog muzeja nije niti postojala, pa je bilo potrebno po sređivanju preuzetoga gradiva detaljno istražiti historijat ove ustanove, posebno segment njezina arhivskoga djelovanja. Uz analizu preuzetoga gradiva obradili su se i drugi dostupni izvori od kraja 1950-ih do početka 21. stoljeća kako bi se dopunila i usporedila postojeća saznanja, ali i približio povijesni

---

1 Pojam se koristi u najširem, općenitom smislu. Premda je inicijativa bila pod muzejskom kapom, radilo se o arhivskim zapisima koji su naposljetku i uključeni u Popis arhivskoga gradiva 1984. godine.

kontekst koji je tek fragmentarno poznat u literaturi. Važni podaci prikupili su se usmenim kazivanjima, pogotovo za pitanja koja nisu bila rasvjetljena u izvorima.

Zlosretna sudbina prvoga samostalnog muzeja na otoku Korčuli

Zavičajni muzej Blato bio je prvi samostalni muzej na otoku Korčuli, gotovo dva desetljeća prije osamostaljenja Gradskog muzeja Korčula.² Praktički je nastao *ex nihilo*,³ kao vizija jednoga zanesenjaka. Ime mu je bilo Marin Mile Vojvodić Ružir.

Osnovan je u Blatu, nekoć najvećem selu na jadranskim otocima,⁴ koje je upravo 1950-ih i 1960-ih doživljavalo intenzivne promjene. Zbog novoga vala filoksere i propasti vinograda na stranama na gospodarskom planu bilježio se zaokret od izrazito agrarnoga karaktera sredine prema industrijskomu,⁵ dok se na demografskom po otvaranju granica bilježio novi val iseljavanja i pad broja stanovništva.⁶

Osnivanje se odvijalo u kontekstu socijalističkoga društvenog planiranja i javne rasprave o potrebi stvaranja ustanove u kulturi u Blatu.⁷ Uoči osnutka zatražena su

-
- 2 Gradski muzej Korčula utemeljen je 1957. kao zbirka, a tek od 1977. djeluje kao samostalna ustanova.
  - 3 U međuraću je tek bilo zabilježeno postojanje muzejske zbirke Ribarske zadruge; *Neolit, numizmatika, terarij, punjene ptice i životinje te preparirane ribe*; Državni arhiv u Dubrovniku (Hrvatska) – Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo. HR-DADU-SCKL-378. Zbirka Ante Bačića Grlice o Blatu (20. st.) (dalje: HR-DADU-SCKL-378), Prilozi zavičajnoj prošlosti 1, bilješke uz prijepis pjesme „Velolučka kumpanija“ (1980-e)
  - 4 Tš, „Blato na Korčuli, 12. juna“, *Novosti*, 14. 6. 1938., ? Povijest Blata obilježava plodna zemlja, vinova loza i mnogoljudnost, po čemu iskače u širim okvirima. Blatsko polje površinom je najveće kraško polje na jadranskim otocima (Mate Maras, *Krš Hrvatske – geografski pregled i značenje*, Zagreb, 2009., 196.), a k tome je bogato zalihama vode koje do dana današnjega samostalno opskrbljuju čitav zapadni dio otoka Korčule. Bili su to preduvjeti za izraženiji demografski rast u isključivom agrarnom i ruralnom kontekstu po čemu je zapadni dio otoka bio protuteža istočnom „urbanom“ dijelu s gradom. Blato je već u 15. st. bilo vjerojatno najveće selo u Dalmaciji, a na otoku Korčuli već su tada sela bila važnija i u demografskom i u gospodarskom pogledu od grada (Oliver Jens Schmitt, *Korčula pod Venecijom u XV. stoljeću*, Split: Književni krug Split, 2023., 40-41). Godine 1910. Blato je peto najveće naselje u Dalmaciji (Matej Škarica, *Topografski priručnik Dalmacije i popis stanovništva*, Split: Leonova tiskara, 1922., 5).
  - 5 Godine 1954. utemeljena je Metalna radnja Radež koja će se početkom 1960-ih preorijentirati na izradu brodske opreme, značajno povećati broj zaposlenih i proizvodnju. Trikotaža i konfekcija „Trikop“ otvorena je 1959., a pogon za proizvodnju boja za tekstil i močila za drvo „Karbon“ dvije godine poslije (Marinko Gjiwoje, *Otok Korčula*, Zagreb: vlastita naklada, 1969., 129, 174-175).
  - 6 O iseljavanju u tom razdoblju vidi: Zvonimir Šeparović, *Od Sydneya do San Francisca* (Čakovec: RO Zrinski & Matica iseljenika Hrvatske, 1982.), 26, 28, 390-409. Pad broja stanovnika vidi kod: Mirko Korenčić, *Naselja i stanovništvo Socijalističke republike Hrvatske 1857-1971*. (Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1979.), 348.
  - 7 Raspravljalo se 1950-ih o potrebi aktivnijeg rada u kulturi, pokretanja rada Narodnog sveučilišta,

uputstva od Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju, Historijskog instituta JAZU-a Dubrovnik i Naučne biblioteke Dubrovnik,⁸ a sam akt osnivanja donio je Narodni odbor općine (NOO) Blato 29. travnja 1960. Za ravnatelja je postavljen Mile Vojvodić Ružir.⁹ U odluci je naznačeno kako se ukazala potreba „sakupljanja i čuvanja povijesne i arhivske gradje, kulturno-prosvjetnih, umjetničkih i ostalih predmeta što obilježavaju politički, socijalni i etnički razvitak naroda ovog kraja“. Novoosnovanoj ustanovi postavljeni su sljedeći zadaci:

- „1. da čuva kulturu i naučnu baštinu naroda ovog kraja,
2. da prikuplja i čuva isprave, umjetničke predmete i ostale predmete od značaja za kulturni, umjetnički i socijalni razvitak naroda ovog kraja,
3. da održava izložbu-stalnu materijala iz svojih zbirki i da organizira i olakšava proučavanje tog materijala,
4. da sam i u suradnji sa prosvjetnim i naučnim ustanovama i pojedincima podstiče i pomaže naučni rad i istraživanje iz oblasti života i razvitak naroda ovog kraja.“¹⁰

Širina ovih zadaća proizlazila je iz činjenice kako se radilo o prvoj ustanovi u kulturi u blatskoj povijesti. Na čelu muzeja nalazio se ravnatelj, a njegov rad trebao je nadzirati peteročlani Upravni odbor.¹¹ Financirao ga je Narodni odbor općine Blato.¹²

Prvi koraci po osnutku bili su na „preuređenju zgrade“ kaštela Arneri (Arnerića kaštil) kojim se u tom trenutku koristila Drvodjelska zadruga Blato. Radilo se o nekadašnjoj imovini obitelji Bosnić Bruk, konfisciranoj i podruštvljenoj poslije rata.¹³

---

ali i utemeljenja samostalne Čitaonice / Narodne biblioteke; HR-DADU-SCKL-789. Narodni odbor općine Blato (1940. – 1962.) (dalje: HR-DADU-SCKL-789), Rad središnjih tijela – materijali savjeta, Zapisnici Savjeta za prosvjetu i kulturu (1952. – 1957.)

- 8 U Blato je zbog toga došao Cvito Fisković i drugi stručnjaci. Po osnutku muzej i njegova ravnatelj potpomagat će svojim savjetima i publicist i esperantist Marinko Gjivoje; HR-DADU-SCKL-1129. Zavičajni muzej Blato (1866. – 1977.) (dalje: HR-DADU-SCKL-1129), Opći spisi – protokol (1960. – 1963.), br. 36/1961, 48-51/1961.
- 9 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi – protokol, br. 18/1960.
- 10 HR-DADU-SCKL-789. Rad središnjih tijela – materijali Općinskog vijeća, Rješenje o osnivanju Zavičajnog muzeja Blato (29. 4. 1960.)
- 11 Nije poznato je li uopće formiran. Tek će se 1962. oformiti Vijeće Zavičajnog muzeja Blato koje su uz ravnatelja činili nastavnici Vojko Cetinić Pensa i Petar Buškariol, župnik don Ivo Protić Gardenal, ravnatelj Osnovne škole Blato Franko Franulović Repak, drvodjelski majstor Miljenko Glavočić Trtoja i pravnik Marko Borovina Miče. Predsjednik Vijeća bio je Vojko Cetinić; HR-DADU-SCKL-1129. Zavičajni muzej Blato, Rad središnjih tijela – Vijeće Zavičajnog muzeja, Zapisnik ustrojbene sjednice (10. 4. 1962.)
- 12 HR-DADU-SCKL-789. Rad središnjih tijela – materijali Općinskog vijeća, Rješenje o osnivanju Zavičajnog muzeja Blato (29. 4. 1960.)
- 13 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 22-25/1960.

U ožujku 1961. postavljen je krov,¹⁴ a u listopadu iste godine tražit će se pomoć za unutrašnje uređenje.¹⁵

Prve aktivnosti muzeja priređene su već sredinom veljače 1961. godine. Na inicijativu Koordinacionog odbora astronomskih društava – Zagreb održano je predavanje o pomrčini Sunca 15. veljače 1961.¹⁶ Muzej će prihvatiti i poziv za udjelom u izdavanju Zbornika otoka Korčule.¹⁷ Ipak, službeni i samostalni početak djelovanja bio je sredinom 1961., a u punom formalnom ustroju s prvim danom 1962. godine.¹⁸ Te godine muzej je učlanjen u Muzejsko društvo Hrvatske.

Slika 1. Pečat Zavičajnog muzeja Blato

Zavičajni će muzej u mjesecima koji će slijediti aktivno prikupljati razne povijesne i aktualne statističke podatke, pripremati izvještaje na traženje raznih adresa¹⁹.

Vidi i: Ana Biško, „Kaštel Arnerić“, u: *Blato do kraja 18. st.*, sv. 2., ur. Teo Šeparović (Blato: Općina Blato: 2004.), 183-192.

14 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 25/1961.

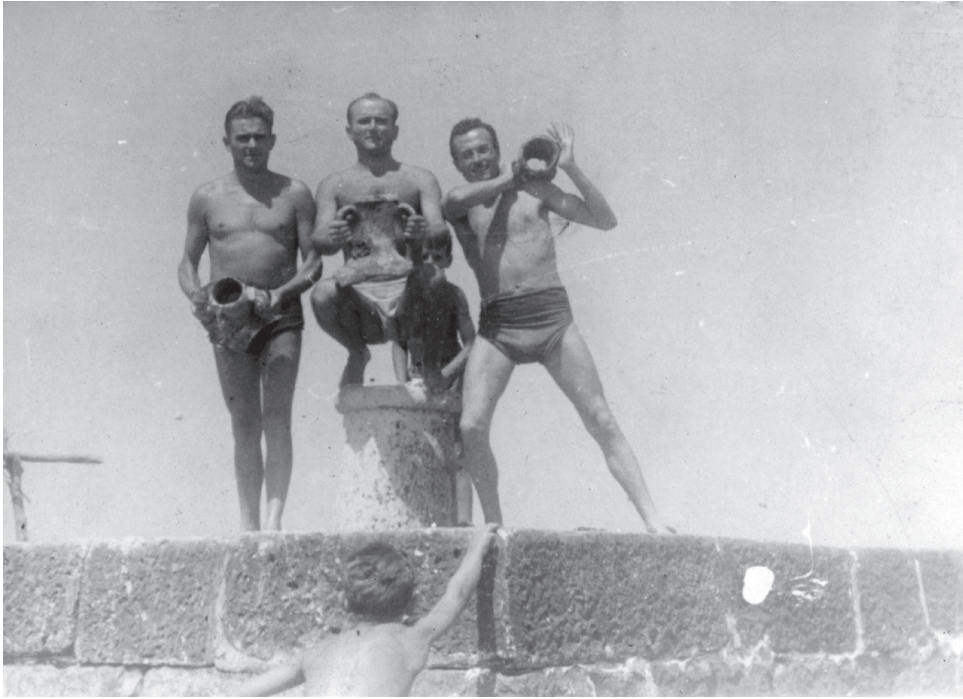
15 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, molba Savjetu za nauku i kulturu NRH, br. 81/1961. Na uređenju kaštela Arneri radit će Drvodjelska zadruha Blato; HR-DADU-SCKL-1129 Zavičajni muzej Blato, Financije – nalog za isplatu, br. 171 (31. 12. 1961.)

16 Predavanje je održao Toni Breider iz zagrebačke zvjezdarnice 10. veljače 1961.; HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 2/1961.; HR-DADU-SCKL-1129. Predavanja – izvještaj o održanom predavanju (10. 2. 1961.)

17 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 9/1961.

18 No, i poslije će se usvajati dodatne odluke. Narodni odbor općine Blato imenovao je organ društvenog upravljanja, koji je trebao donijeti Pravilnik, tek u ožujku 1962.; HR-DADU-SCKL-1129. Financije – izvještaj o poslovanju u 1961. (1962.)

19 Kontraadmiral Bogdan Pecotić, *Redakcioni* odbor Zbornika otoka Korčule, istraživači dr. Ivo Žuvela, Ante Kalogjera

Slika 2. S izronjenim komadima amfora u blizini svjetionika Pločice, ljeto 1950. U sredini se nalazi Mile Vojvodić Ružir. Privatna zbirka Gordane Vojvodić – Blato

Profesoru Hrvoju Maroviću će Vojvodić poslati obavijest o starim blatskim pjesnicima,²⁰ pratit će arheologa dr. Petra Lisičara u obilasku Blata.²¹ Prikupljat će se podaci o Blatu od Arheološkog muzeja u Zagrebu, Gradskog muzeja u Dubrovniku, Franjevačkog samostana na Košljunu... Muzej je postao zanimljiv i autorima rukopisa. Tako će Antun Bačić Fratrić iz Ajdovščine zatražiti da mu Zavičajni muzej bude izdavač njegove knjige o blatskom humoru *Veliki meštri smiha*.²²

Tijekom 1961. godine započelo je prikupljanje „raznih materijala za izlaganje“, pri čemu se očito misli na muzejske artefakte. Vojvodić će naglasiti kako „stalno pristižu... novi“.²³ Istovremeno se uređivao prostor za izlaganje. Financijski spisi ove ustanove otkrivaju kako su bili otkupljeni tek pojedini predmeti. Tako je 1963. od Vice Petković i Nevenke Petković otkupljena po jedna „stara ploča“ s rimskim natpisom, a

20 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 71/196.

21 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 83/1961., 85/1961.

22 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 18/1962., 41-42/1962., 45/1962. Zavičajni muzej Blato će 4. rujna 1962. oblijepiti po Blatu proglas i pozvati Blačane da pomognu izdanju Bačićeve knjige (HR-DADU-SCKL-1129. Proglas Zavičajnog muzeja Blato 4. 9. 1962.)

23 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – izvještaj o poslovanju u 1961. (1962.)

od Ivana Petkovića Kovača „staro glačalo, mač, sablju, svijeću“.²⁴ Može se pretpostaviti kako je najveći dio muzejskog inventara bio doniran, odnosno prikupljen. Ravnatelj Vojvodić uokolo je skupljao odbačene predmete iz svakodnevne upotrebe, dobrim dijelom i u Kovačin docu gdje je nekoć bilo odlagalište otpada Blačana.²⁵ Izranjao je i amfore s dna mora, kako svjedoči fotografija iz 1950. na svjetioniku Pločici.

Muzej je bio započeo s redovitim pribavljanjem fotografija sa svrhom dokumentiranja Blata i okolice. *Geografija revuo* iz Ljubljane izradila je sedam reprodukcija „karnevala“ u Blatu,²⁶ a muzej se koristio i uslugama dvaju blatskih fotografa (Antuna Bosnića²⁷ i Jerka Telente zvanog Aločo²⁸). Godine 1961. i 1963. od potonjeg je naručeno dvadeset pet fotografija blatskih lokaliteta i etnografskih predmeta.²⁹ I fotografije i razglednice Blata bile su namijenjene „za čuvanje u muzejskoj zbirci“.³⁰

Odlukom Savjeta za prosvjetu i kulturu NOO-a Blato naloženo je Zavičajnom muzeju da se u kaštelu Arneri privremeno smjesti općinska knjižnica. Kako bi je smjestili u prizemlje, morali su popločati pod.³¹ U nekoliko navrata prenošene su knjige iz kuće Krešimira Batistića, Narodne čitaonice i Zadrugnog doma.³² Od Batistića su otkupljena starija godišta tjednika *Vjesnik u srijedu*,³³ ali i veći broj naslova od drugih vlasnika privatnih knjižnica.³⁴ Muzej je redovito kupovao knjige „u svrhu otvaranja knjižnice, koja bi bila pored znanstvenog značaja, još i posudbenog“.³⁵ U sklopu ustanove djelovala je i javna čitaonica.³⁶

24 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – Budžetska knjiga (1963.), str. 18-19, 90-91; Računi (13. veljače, 24. veljače i 10. ožujka 1963.)

25 Kazivanje kćeri Gordane Vojvodić, srpanj 2025.

26 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – nalog za isplatu, br. 85, račun (10. 3. 1962.)

27 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 67 (19. 7. 1962.). Antun Bosnić (1899. – 1990.) djelovao je kao fotograf u Blatu i na zapadnom dijelu otoka Korčule od 1920-ih. Godine 1936. položio je stručni fotografski ispit. Njegov fotoateljier zvao se „Foto Bosnić“, a naslijedio ga je sin Jure, kći Frankica i unuka Marija. Ante Bosnić fotografirao je sve do 1984. godine.

28 Jerko Telenta Vicijo počeo se baviti fotografijom već 1930-ih, čini se kao zaposlenik kod „Foto Bosnića“. Poslije se osamostaljuje, a 1953. izdana mu je obrtnica na temelju dotadašnjeg radnog iskustva. Bio je sveprisutan na ulici Blata i Vele Luke u potrazi za poslom i potencijalnim pojedinačnim i obiteljskim portretima. Godine 1971. zatvara obrt zbog odlaska u mirovinu.

29 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – nalog za isplatu, br. 116 (studenj 1961.); br. 39 (kolovoz 1961.); bez br. – priznanica (31. 5. 1963.)

30 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – nalog za isplatu, br. 145 (prosinac 1961.)

31 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – izvještaj o poslovanju u 1961. (1962.)

32 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – nalog za isplatu Vjekoslavu Farčiću Čaliji, br. 162 (prosinac 1961.), račun Jurja Žaknića Peškire i družine za prijenos materijala, br. 125 (1962.)

33 207 brojeva od 1958. do 1962.; HR-DADU-SCKL-1129. Financije – nalog za isplatu, br. 158 (prosinac 1961.)

34 Petar Kalogjera, „Narodna knjižnica“, *Blatski ljetopis* 4 (2004.), 348.

35 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – izvještaj o poslovanju Zavičajnog muzeja Blato za 1962. (1963.)

36 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – izvještaj o poslovanju Zavičajnog muzeja Blato za 1962. (1963.)

I tada i poslije u Blatu bi se s pravom znali pohvaliti kako po kulturnim inicijativama prednjače na čitavom otoku, pa su i ispred grada Korčule, no vrlo brzo po osnutku sve je to dovedeno u pitanje. Iako su potrebe bile daleko veće, proračun ove ustanove bio je poprilično skroman. Ali ne samo to. Analizom poslovanja razvidno je kako su u svim proračunskim stavkama ostvarivani viškovi, odnosno nisu potrošena sva raspoloživa sredstva. Vojvodić je vrlo oprezno raspolagao novcem pa je trošio tek trećinu režijskih troškova i manje od polovine za nabavku knjiga, itekako vodeći računa o preporuci osnivača da se pazi na štednju.³⁷ Nažalost, pokazat će se da ovaj pedantan i iznimno savjestan rad upravitelja svejedno nije osigurao budućnost blatskog muzeja.

Gubitkom općinskog statusa Blata dramatično se izmijenio društveni i pravni okvir djelovanja muzeja. Novoformirana Općina Korčula (za čitav otok Korčulu i krajnji zapadni dio Pelješca) početkom 1963. najavljuje ukidanje njegova financiranja i preporučuje financijski okvir Mjesne zajednice Blato.³⁸ Tijekom 1963. godine iz novoga općinskog središta u Korčuli još su financirali najnužnije potrebe blatskog muzeja, no ideja o prijenosu na mjesni proračun nije zaživjela. Poslije donošenja završnog računa i njegova usvajanja na sjednici Upravnog odbora 29. veljače 1964., i usprkos odluci o prebacivanju viška sredstava u proračun za 1964.,³⁹ ustanova je formalno ugašena. No, analizom izdataka za 1963. jasno se vidi kako se ustanova gasila već te godine. Najveći dio sredstava utrošen je za hladni pogon, a tek jedan, više nego simboličan, iznos bio je utrošen za otkup „muzejskih vrijednosti“ i knjiga za knjižnicu.⁴⁰ Vojvodić je premješten na novo radno mjesto u Mjesni ured Blato, a Blato je propustilo veliku priliku daljnjeg razvoja agilne ustanove i uopće kulture. Nema sumnje, potez iz novog središta Korčule bio je nepošten prema Blatu i kulturi otoka i do danas će kod svjedoka onog vremena upravo Grad Korčula biti

---

37 Iako bi se ovdje moglo zaključiti da nije dovoljno snalažljiv u kreiranju i izvršenju proračuna, nije tako. Vojvodić se kao dugogodišnji zaposlenik u mjesnim i općinskim upravnim tijelima dokazao na raznim poslovima planiranja i izvršavanja, i kao tajnik i pročelnik. Da je riječ o štednji i drugim okolnostima dokazuju sljedeće rečenice iz izvještaja o poslovanju: „Ovaj pretičak rashoda nad prihodima uslijedio iz razloga, što bivši NOO Blato nije na vrijeme dotirao cio iznos, već pred sam kraj godine kada se novac nije mogao utrošiti. Išlo se linijom, da je bolje da neutrošeni novac predje u iduću godinu... Uvijek smo imali na umu da treba štedjeti društvena sredstva... Potrebe ove ustanove su velike... Medjutim, moramo se ograničiti prama mogućnostima... Bivši NOO Blato i kasnije NOO Korčula preporučali su nam štednju pa smo se i mi toga pridržavali.”; HR-DADU-SCKL-1129. Financije – izvještaj o poslovanju Zavičajnog muzeja Blato za 1962. (1963.)

38 HR-DADU-SCKL-1129. Financije – izvještaj o poslovanju Zavičajnog muzeja Blato za 1963. (1964.)

39 HR-DADU-SCKL-1129. Rad središnjih tijela, Zapisnik sjednice Upravnog odbora (29. 2. 1964.)

40 HR-DADU-SCKL-1129. Financije, Pregled ukupnih prihoda i rashoda po financijskom planu za 1963. (1964.)

označen kao glavni krivac propasti Zavičajnog muzeja.⁴¹ No, mjesna vlast Blata ne smije se izuzeti iz krivice, usprkos značajnoj ograničenosti mjesnog proračuna.⁴²

Od tada muzej je zatvoren za javnost. Ipak, Mile Vojvodić s još nekoliko zanesešnjaka ne samo da nastavlja čuvati muzej već i volonterski radi. Premda bez pravnog statusa Zavičajni muzej i dalje djeluje. Na nekim dopisima navodi se u zaglavlju *Muzejska zbirka Blato*,⁴³ a drugdje se skupina njegovih volontera potpisuje kao *amateri zbirke*⁴⁴. Prikuplja se i širi muzejski fundus. Uz etnografsku zbirku bila je formirana i arheološka zbirka s nekoliko prapovijesnih kremenih nožića i antičkih votivnih ara iz ostavštine obitelji Ostojić i Kalogjera. U kaštelu je bilo pohranjeno i šest manjih amfora s lokaliteta Prižba. No, kao što će i primijetiti u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture, muzejska građa nije bila sređena i dovoljno osigurana.⁴⁵

Godine 1969./1970. Republički fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti dodijelio je novčana sredstva i blatskom muzeju. Kako on nije imao bankovni račun, sredstva su prebačena Građevinskom poduzeću „Hotina“ koje je ta sredstva iskoristilo za druge svrhe. Jakov Gugić tim će povodom napisati dvije pjesme rugalice u desetercu, iscrtavajući karikaturu ondašnje kulture.⁴⁶ Slijedit će i druga iskušenja koja će potvrditi kako se muzej našao na samim marginama društvenog života u Blatu. Nakon što je Drvodjelska zadruga preseljena 1972. na drugu lokaciju, prostor oko kaštela bio je privremeno napušten i postao je poligon za dječju igru. U jednom trenutku igra će zakoračiti i u sam muzej. Djeca su provalila i otuđila „mnoge stvari“, između ostalog i njima atraktivno oružje iz Drugoga svjetskog rata. *Amateri zbirke* obratili su se Mjesnoj zajednici Blato i tražili da se na prozore stave rešetke, no nije bilo nikakve reakcije, niti iz Korčule kojoj su se također obratili. Na

41 Čak će se spominjati i otuđenje njegovih artefakata i prebacivanje u Korčulu; Kazivanje Ivka Protića Gardenala, ožujak 2025.

42 Koliko je ograničen bio proračun Mjesne zajednice, svjedoči činjenica i da su zbog nedostataka sredstava u jednom trenutku bili prisiljeni ugasiti javnu rasvjetu; HR-DADU-SCKL-378. Rukopis „Za Blato iz Blata“ (X), bilješke uz dopis Jakova Gugića „Zašto propada zanemarena muzejska zbirka u Blatu“

43 HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka Blato, dopis OSIZ-u Blato 21. 2. 1977.

44 HR-DADU-SCKL-378. Rukopis „Za Blato iz Blata“ (X), dopis Jakova Gugića „Zašto propada zanemarena muzejska zbirka u Blatu“; HR-DADU-SCKL-1129 Muzejska zbirka Blato, dopis Socijalističkom savezu Blato (15. 1. 1977.)

45 HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka Blato, Stanje muzejskog inventara (20. 2. 1974.); Dasen Vrsalović, *Istraživanja i zaštita podmorskih arheoloških spomenika u SR Hrvatskoj – dosadašnji rezultati i prijedlozi za dalji rad* (Zagreb: Republički zavod za zaštitu spomenika kulture Zagreb, 1974.), 70.

46 Nije poznato na što su se konkretno potrošila prenamijenjena sredstva, izvorno namijenjena „pomoci“ blatskom muzeju; HR-DADU-SCKL-378. Rukopis „Za Blato iz Blata“ (X), pjesme rugalice Jakova Gugića „Kako je Hotina učinila paštroć Zavičajnom muzeju“ i „Guzice se nagojzale na muzejske pare“

devastaciju kulturne baštine upozorit će spomenuti Jakov Gugić svojim dopisom *Vjesniku u srijedu* 26. ožujka 1974. Zaslužni blatski kulturni radnik Ante Bačić Grlica poslije će ustvrditi kako tadašnja vlast nije vodila brigu o interesima mjesta te kako je općinsko središte u Korčuli potpuno zanemarivalo Blato.⁴⁷

Ipak, prosvjedne note dale su rezultata i sredinom 1970-ih situacija se mijenja nabolje.⁴⁸ Osnovna samoupravna interesna zajednica (OSIZ) kulture osigurala je 1976. izradu ulaznih vratâ kaštela te je postavljena željezna rešetka kako bi se spriječilo nova provaljivanja. U zgradu se uvela voda, započelo se s izradom vitrina. Rekonstruirana je prostorija s prikazom blatskog komina,⁴⁹ što je vodilo prema otvaranju muzeja za javnost. Spomenuti OSIZ uvrstit će u svoj program rada za 1977. i Zavičajni muzej, predvidjeti daljnju adaptaciju prostora, skupljanje muzejskih eksponata i nabavku teleobjektiva,⁵⁰ no sredstva, kao i ukupna izdvajanja za kulturu na razini Općine Korčula, bila su više nego skromna.⁵¹ I sam je OSIZ usmjerio Muzejsku zbirku na adresu mjesne konferencije Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske (SSRNH) u Blatu pa će se pet potpisnika na čelu s Milom Vojvodićem, potpisanih kao *amateri zbirke*, u dopisu obratiti za pomoć i za prihvaćanje muzeja pod njegovo okrilje. Naglasit će kako je muzej i dalje zatvoren za javnost te su predložili ozbiljne korake u zaštiti i popisivanju eksponata iscrtavajući tužnu stvarnost kulture u Blatu: „Sada bi mi Blačani trebali od manjih mjesta, dok su nekad oni od nas učili, kad je Blato bilo kulturni centar otoka.“⁵²

Iz jednog izvještaja o radu s početka 1977. čini se da je Zavičajni muzej prešao pod okrilje navedene društveno-političke organizacije.⁵³ Za sljedeću 1978. stav-

47 HR-DADU-SCKL-378. Rukopis „Za Blato iz Blata“ (X), bilješke uz dopis Jakova Gugića „Za što propada zanemarena muzejska zbirka u Blatu“

48 U novom zakonskom kontekstu Zavičajni muzej Blato definiran je kao osnovna organizacija udruženog rada. Krajem 1975. Inicijativni odbor za formiranje Osnovne samoupravne interesne zajednice kulture pri Mjesnoj zajednici Blato okupio je i radnike muzeja na čelu s Milom Vojvodićem. Oni će izglasati odluku o prihvaćanju samoupravnog sporazuma o osnivanju rečenog OSIZ-a kulture; HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka Blato (1976).

49 HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka Blato, Izvještaj OSIZ-a u oblasti kulture o radu Zavičajnog muzeja Blato za 1976. (1977).

50 HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka Blato, Program rada OSIZ-a u oblasti kulture Blato (ožujak 1977.)

51 I Narodnoj knjižnici Blato je u vrijeme SIZ-ovskog ustroja nedostajalo sredstava za rad (Kalogjera, „Narodna knjižnica“, 348). SIZ za kulturu bio je vrlo siromašan SIZ (u usporedbi s drugima) i raspolagao je malim sredstvima. U Općini Korčula tek se 0,19 % (u Dubrovniku 1 %!) sredstava izdvajalo za kulturu, a čak je i taj doprinos duže bio ukinut (HR-DADU-SCKL-727. Skupština općine Korčula, Društvene djelatnosti, Zapisnik 22. Sjednice Komiteta za društvene djelatnosti – Izvještaj o radu SIZ-a kulture Korčula, 12. 6. 1988.). Mala raspoloživa sredstva bit će čest kamen spoticanja pri utvrđivanju kriterija raspodjele sredstava na skupštinama SIZ-a.

52 HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka Blato, dopis SSRNH Blatu (15. 1. 1977.)

53 HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka Blato, Izvještaj o radu Zavičajnog muzeja Blato za

ke proračuna ponovno su predvidjele adaptaciju i otkup „muzejskih vrednota“ u gotovo identičnim iznosima, a donekle je iskočio gotovo trostruko veći proračun osobnih dohodaka.⁵⁴ Ova stavka bila je vidljiva i u proračunu za prethodnu godinu i očito je postojao plan za zapošljavanje stručne osobe, no nedostatak novaca zauzstaviti će započete i planirane aktivnosti. Muzej se, nažalost, nije otvorio, i to zato što „nema sredstava da se zgrada i eksponati restauriraju i osiguraju“,⁵⁵ odnosno jer „mjerodavni u Blatu za muzej nemaju interesa“.⁵⁶ Dok u Korčuli i Veloj Luci u to vrijeme bilježimo kontinuitet i otvorene muzeje (i usprkos ne puno boljem statusu kulture), u Blatu se usprkos agilnosti pojedinaca muzej nije otvorio. Čini se i da je značajna, ako ne i presudna, otegotna okolnost od samog početka bila nepostojanje stručnog kadra što je kočilo i same volontere zbirke u potrebnim iskoracima. Sakupljena vrijedna građa⁵⁷ nije bila dostupna javnosti još od 1963., okolina kaštela bila je zakrčena trgovačkom robom, a bogata neevidentirana knjižnica „starih knjiga i isprava“ propadala je u vlazi i prašini.⁵⁸ Krov je ponovno počeo prokišnavati. Kada se poslije bude pregledavalo i popisivalo građu, izdvojiti će se jedan dio predmeta „koji su bili u tako lošem stanju“ za komisijski otpis.⁵⁹

Prerana smrt Mile Vojvodića, utemeljitelja i čuvara Zavičajnog muzeja, godine 1986. stvarna je prijelomnica vremena za kulturu Blata. Na njegovu pogrebu pročitano je posmrtno slovo u ime Mjesne konferencije SSRNH. Zahvalili su mu i obećali odužiti kroz „tiskanje povjesti mjesta, otvaranje muzeja“.⁶⁰ I zaista, već

1976. (1977.)

- 54 HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka Blato Financijski plan OSIZ-a u oblasti kulture za 1978. (lipanj 1978.)
- 55 HR-DADU-SCKL-727. Skupština općine Korčula, Društvene djelatnosti – Informacija o stanju u djelatnosti spomenika kulture i muzejsko galerijske djelatnosti (1986), str. 4.
- 56 HR-DADU-SCKL-378. Rukopis „Za Blato iz Blata“ (X), bilješke uz pjesme Jakova Gugića o krađi muzejskih novaca
- 57 Godine 1986. evidentirano je 148 etnografskih eksponata u drvu, željezu, bakru, kamenu, keramici i platnu, 1373 knjiga i 145 zakonskih propisa starijeg datuma (HR-DADU-SCKL-727. Društvene djelatnosti – Informacija o stanju u djelatnosti spomenika kulture i muzejsko galerijske djelatnosti (1986), str. 4). Upitno je je li riječ o ukupnom broju muzejskih artefakata s obzirom na spomenute predmete arheološke zbirke, odnosno krije li se pod „etnografskim“ pojmom širi nazivnik.
- 58 HR-DADU-SCKL-378. Prilozi zavičajnoj prošlosti 1, bilješke Ante Bačića Grlice uz prijepis pjesme „Velolučka kumpanija“
- 59 Već tada početkom 1990-ih nedostajale su dvije kamene ploče s latinskim natpisom kao i osnova torkula s lokaliteta Gospa od poja; HR-DADU-SCKL-1136, Društvo prijatelja kulturne baštine Blata (dalje: HR-DADU-SCKL-1136), Rad središnjih tijela – Izvješće o šestomjesečnom radu kustosa muzeja od studenog 1992. do travnja 1993. (1993.). Jedan od najistaknutijih izložaka bila je crkvena ikona, djelo nepoznatog autora iz 15. st.; Oreb, Dinko. „Pustoš u muzej – provala u Zavičajni muzej u Blatu“, *Slobodna Dalmacija* (11. 2. 1991.), 10.
- 60 Privatna zbirka Gordana Vojvodić – Blato. Oproštajni govor Rade Kaštopila u ime Mjesne konferencije SSRNH Blato (14. 4. 1986.)

sljedeće godine činilo se da će tako i biti. Naime, utemeljeno je Društvo prijatelja kulturne baštine Blata „radi zaštite spomenika kulture i drugih povijesnih vrijednosti, njihova pronalaženja i otkupa“. ⁶¹ Usprkos provali i pljački početkom 1991. kada je napravljena „prava pustoš među vrlo vrijednim i brižno sačuvanim eksponatima“, s novim krovštem kaštela Arneri, ⁶² kao i rješavanjem pitanja stručnog kadra, ⁶³ sve je vodilo konačnom otvaranju Zavičajnog muzeja u Blatu. ⁶⁴ Početkom 1990-ih Blato je ponovno postalo zasebna općina pa je i taj upravno-administrativni, ali i novi društveni i politički kontekst revitalizacije tradicije/baštine u samostalnoj Hrvatskoj otvorio nove perspektive za muzej. Uložen je nemali trud blatskih zaljubljenika u starine – u prvom redu Slavena Šulente koji je godinama obnašao dužnost predsjednika društva, inventarizirano je gradivo, ⁶⁵ izrađen prijedlog stalnog postava ⁶⁶ i priređen je niz izložbi. ⁶⁷ No, ponovno je sve zapelo i zastalo. Kao da je početni entuzijazam, suočen s teškim uvjetima rada, presahnuo. Okončao se radni odnos arheologinje Darije Batistić-Popadić i tek će se početkom 21. stoljeća javiti nove inicijative. ⁶⁸ U srpnju 2001. otvorena je etnografska zbirka, a aktivnosti u muzeju nastavit će se sljedećih nekoliko godina. ⁶⁹ I ponovno je sve stalo. Etnologinja Dijana Bulić Marinović 2004. znakovito će citirati riječi prethodne kustosice Batistić-Popadić: „Nema muzeja bez uređenih prostorija, bez vitrina, bez muzej-

61 HR-DADU-SCKL-727. Društvene djelatnosti – registar društvenih organizacija, reg. br. 72

62 Oreb, „Pustoš u muzeju“, 10.

63 Najprije je bio zaposlen prof. likovnog odgoja Branko Farac, a u studenom 1992. zamijenit će ga arheologinja Daria Batistić-Popadić. Formalno je bila zaposlena kao profesionalna tajnica Društva prijatelja kulturne baštine Blata (Kazivanje Borisa Dragičevića, lipanj 2025.).

64 Dinko Oreb, „Obnovljen Zavičajni muzej“, *Slobodna Dalmacija* (20. 11. 1992.), 18; Daria Batistić-Popadić, „Predstoji veliki posao“, *Fižul 2* (1992.), 26-27.

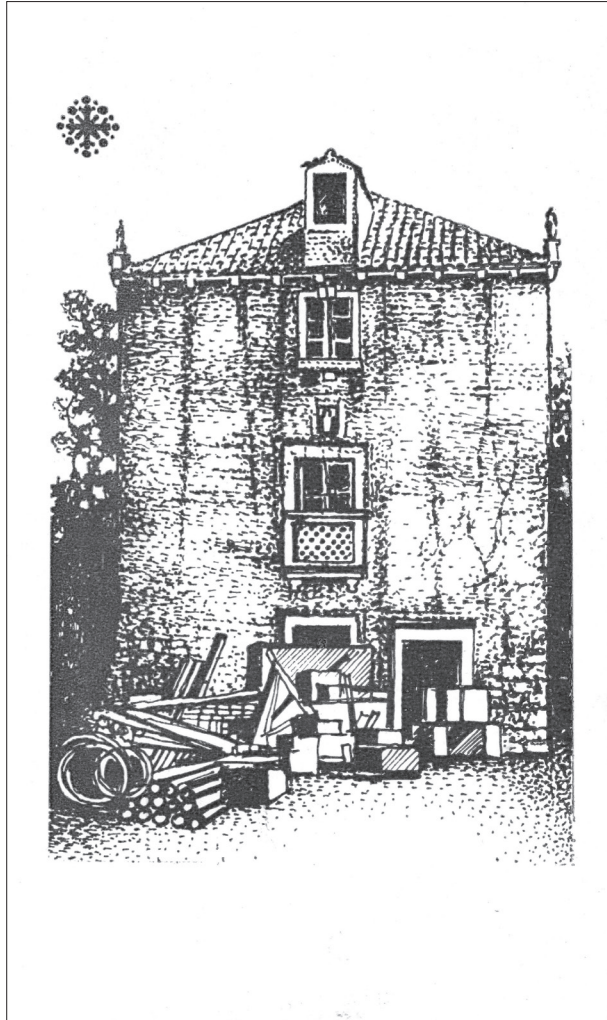
65 Popisano je 277 etnografskih predmeta, 60 predmeta arheološke zbirke, 25 predmeta zbirke povijesti umjetnosti te 29 predmeta povijesne zbirke; HR-DADU-SCKL-1136. Rad središnjih tijela – Izvješće o šestomjesečnom radu kustosa muzeja od studenog 1992. do travnja 1993. (1993.). Čini se da prvi aktivisti Zavičajnog muzeja nisu detaljnije inventarizirali građu. Tek po ukinuću muzeja osnovan je Odbor za sređivanje prikupljenog materijala, no on se nikad nije sastao; HR-DADU-SCKL-378. Rukopis „Za Blato iz Blata“ (X), bilješke uz pjesme Jakova Gugića o krađi muzejskih novaca

66 HR-DADU-SCKL-1136. Djelovanje kustosa, prijedlog stalnog postava (1993).

67 Izložba Nataše Cetinić „Otočki krajolik 1992.“, Branka Farca „Natura morte“, samostalna izložba reljefa u bakru i fotografija Frana Anića, zajednička izložba „Tri slikara – tri priče“ Ante Sardelića, Franje Franulovića i Branka Farca (HR-DADU-SCKL-1136. Izložbe, 1992. – 1993.).

68 HR-DADU-SCKL-1136 Djelovanje kustosa – bilješke rada, Bilješka o preuzimanju ključeva (19. 3.) i rezime izložbe oružja iz privatne kolekcije Veljka Žuvele Pićulina o blagdanu sv. Vicence (travanj 2001.).

69 U Zavičajnom muzeju tada su radile i pripremale izložbe etnologinja i povjesničarka Dijana Bulić Marinović, Dijana Joković i Mišel Vojvodić. Jedna od izložaba bit će ona ruketvorina 2004. („Izložba u Zavičajnome muzeju u Blatu“, 12. srpnja 2004., pristupljeno 15. 7. 2025., <https://www.blato.hr/vijesti-a/kultura-a/izlozba-u-zavijnom-muzeju-u-blatu>)

Slika 3. Novogodišnja čestitka Društva prijatelja kulturne baštine Blata s prikazom kaštela Arneri, početak 1990-ih. HR-DADU-SCKL-1136. Društvo prijatelja kulturne baštine Blata

skih predmeta, bez literature i bez sredstava za rad.⁷⁰ U jednom od dopisa upravi društva, Batistić-Popadić naglasila je kako muzej nije „sabiralište starih predmeta“ i kako je nužno zadovoljiti muzejske standarde.⁷¹ Možda se i u tim različitim kon-

70 HR-DADU-SCKL-1136. Djelovanje kustosa – bilješke rada Darije Batistić-Popadić (studeni 1993.); bilješke rada Dijane Bulić Popadić (2004.)

71 HR-DADU-SCKL-1136. Spisi kustosice Darije Batistić-Popadić – dopis predsjedniku i Izvršnom odboru Društva prijatelja kulturne baštine Blata (nedatirano)

Slika 4. Otvaranje izložbe Nataše Cetinić *Otočki krajolik 1992* u kaštelu Arneri s aktivistima Društva prijatelja kulturne baštine Blata (druga zdesna arheologinja Daria Batistić-Popadić) 1992. HR-DADU-SCKL-1136. Društvo prijatelja kulturne baštine Blata

cepcijama/kriterijima amatera i profesionalaca u društvu i mjestu krije uzročnik neuspjeha u novijem vremenu. I usprkos novim vizijama⁷² trošnost kaštela Arneri, ali i pitanje vlasništva, potpuno će zatvoriti njegova vrata za javnost.⁷³ Dio muzejskog fundusa Zavičajnog muzeja i dalje je deponiran u polutrošnom stanju u kaštelu Arneri i tek čeka adekvatnu muzejsku skrb.

Zašto je Zavičajni muzej u Blatu doživio takvu sudbinu, složeno je pitanje. Ne odgovarajući na njega (jer to je pitanje za druge), treba istaknuti osjetljiv i periferni položaj institucijske kulture u manjim sredinama. Kulturu, podređenu turizmu, prodajemo „na kilograme“ i s takvom utilitarnom svrhom više-manje prestaje zanimanje lokalne zajednice.

72 Vidi: Ana Biško, „Zavičajni muzej – mogućnosti i prijedlozi“, *Blatski ljetopis* 4 (2004.), 193-196.

73 Godine 2008. osnovana je Ustanova u kulturi „Blatski fižuli“, no tek je 2020. u njezinu sklopu osnovan Kulturni centar Blato. Na međukatu ovog centra predviđeno je smještanje „zavičajnog muzeja koji će prikupljati građu vezanu za povijest Blata, sakralnu povijest, iseljenišтво, tradiciju i običaje“. Jakica Žaknić, „Kulturni centar Blato“. *Punkt* – studentski časopis Sveučilišta u Dubrovniku (8. 2. 2021.), pristupljeno: 15. 7. 2025., <https://unidupunkt.blogspot.com/2021/02/kulturni-centar-blato.html>

Sveprisutnost i zaboravljena veličina Mile Vojvodića Ružira

Vraćajući se na početak, moglo bi se zaključiti kako je Vojvodićev projekt bio ispred vremena kao jedinstven primjer rijetko viđena entuzijazma. Premda nije bio stručnjak, već „amater-muzealac“⁷⁴, bio je ključna figura blatskog kulturnog života (i njegova institucionaliziranja) u trenucima društvene i gospodarske preobrazbe agrarne/ruralne sredine. Teško se oteti dojmu kako je iza skoro svih poslijeratnih aktivnosti u Blatu stajao jedan čovjek neiscrpne volje i ljubavi prema rodnom Blatu i otoku Korčuli. Gotovo da nije bilo događaja kojemu nije prisustvovao ili sudjelovao u njegovoj organizaciji, a poslije ga i zabilježio, skupljajući i čuvajući tragove. Ne samo da je bio član gotovo svih društveno-političkih organizacija i udruga, bio je i u njihovu vodstvu. Zanimalo ga je sve, i politika, i sport, i kultura. Bio je vratar „Zmaja“ i otac odbojke u Blatu, ali i njegov najistaknutiji kulturni radnik. I pritom nije povlačio malomještanske granice, zanimala ga je baština i susjednih mjesta, čitavog otoka.

Rođen je 1919. u Blatu, u siromašnoj težačkoj obitelji.⁷⁵ Za razliku od svojega brata koji se posvetio zemlji, Marin (od milja prozvani Mile) nakon završene osnovne i građanske škole odlazi u Beograd raditi kao drogerijski naučnik i pomoćnik (1934. – 1939.). Poslije vojnog roka i početka rata vraća se u Blato. U rujnu 1943. priključuje se Narodnooslobodilačkoj vojsci i partizanskim odredima Jugoslavije te obavlja dužnost referenta saniteta bataljona i higijeničara divizije. Krajem rata poslan je na Kijevsko vojno-medicinsko sveučilište, no na vlastiti se zahtjev demobilizirao i početkom 1946. vraća se u rodno Blato. Radio je u Vinarskoj zadruzi, Radežu, Kotarskom sudu, Gimnastičkom društvu „Zmaj“. Od 1950. obavlja dužnost tajnika Mjesnog narodnog odbora Blato, a poslije službuje u Narodnom odboru Općine Blato.⁷⁶ Njegov posljednji radni angažman bio je u pravnom posredništvu. Pomagao je Blaćanima u pisanju predstavlki i žalbi sudjelujući u rješavanju njihovih najnužnijih potreba.⁷⁷ Bio je skroman, strpljiv i iznimno blage naravi. „Nikad udvoran, nikad neodmjeren“, bez cinizma i zlobe, bez ijedne psovke, odudarajući od profila tipičnoga glasnog Blaćanina.⁷⁸

Iznimno je bio zainteresiran za prošlost Blata, njegov kroničar, skupljač narodnog blaga, suradnik Konzervatorskog zavoda u Splitu i Instituta za narodnu umjetnost u Zagrebu. Bio je koreograf i dugogodišnji član Upravnog odbora Viteškog

74 Boro Kamić, „Blatske minijature“, *Dubrovački vjesnik* (27. 3. 1962.), ?

75 Otac Franko u dva je navrata bio potražio sreću i priliku za zaradu u Australiji kao drvosječa. Njegova fotografija u sječi (doduše kao „drvosječe bez imena“) objavljena je u knjizi Zvonimira Šeparovića (*Od Sydneya do San Franciscas*, 29-30.)

76 HR-DADU-SCKL-1144 Mile Vojvodić Ružir – Blato, Osobni spisi, biografija (15. 6. 1952.)

77 Kazivanje kćeri Gordane Vojvodić, srpanj 2025.

78 Privatna zbirka Gordana Vojvodić – Blato. Tekst Vida Vežića „Neka sjećanja na M. V. R. ili prva skica za njegov portret“ (199?)

udruženja „Kumpanjija“, jedan od pokretača Smotre folkloru u Blatu 1964. godine. Kao čuvar tradicije dugo je obnašao dužnost ceremonijalnog meštra u posljednjim ispraćajima sumještana.⁷⁹ Stalno je pisao, bilježeći prošlost i sadašnjost, a nešto je i objavio.⁸⁰

Iznimnu agilnost, ali i odgovornost na čelu Zavičajnog muzeja, koji će čuvati do svoje smrti, dokazat će i sljedećim riječima upućenima članovima Vijeća Zavičajnog muzeja: „Apeliram na točnost i zauzetost svih, kako bi ovaj organ društvenog upravljanja, prve kulturne ustanove u mjestu, izvršio časno svoju zadaću.“⁸¹ U tim riječima može se sabrati njegova agenda. Nije dovoljno samo izvršiti, važno je to napraviti najbolje moguće i časno. Bio je komunist iz uvjerenja, no krajem 1960-ih razočaran politikom u zemlji i mjestu prestaje biti članom Saveza komunista. Hrvatsko proljeće dočekao je s oduševljenjem. Za sebe je znao reći: „Ružir, Hrvat i Blačanin“,⁸² upravo tim redom, a sumještanima je za uho zapinjao i njegov hrvatski jezični purizam.⁸³ Slom hrvatskoga proljeća prelomio se u Blatu preko njegovih leđa. Pratili su ga, prislušivali, širili o njemu svakakve optužbe i potjerali ga u prijevremenu mirovinu 1972.⁸⁴ Bio je razočaran, i postupcima prema sebi i prema svojoj obitelji, no nije posustao. Proskribiran kao politički nepoćudan, svejedno je nastavio djelovati u nekim blatskim društvima.⁸⁵ Bio je nezaobilazan i predragocjen pa je to lokalna vlast očito propustila ispod radara. Život će skončati skromno, bez ikakvih benefita koje je svojevremeno mogao, ali nije želio steći na račun svojega ratnog staža, a još više poratnog doprinosa Blatu. U njegovoj trošnoj obiteljskoj

79 I njega će ispratiti više od 1500 Blačana i 43 pogrebna vijenca; Antun Bačić Fratrić, „Naši pokojnici – Mile Vojvodić“, *Glas koncila* (?) (11.5.1986.), ?; Privatna zbirka Gordana Vojvodić – Blato, Pogrebna povorka pokojnog Vojvodić Mile Ružir (1986.)

80 Objavio je tekst „Poslovice i izreke iz Blata“ 1970. u Zborniku otoka Korčule 1 i dvije vlastite pjesme (Šeparović, *Od Sydneya do San Franciska*, 348). U rukopisu je bio priredio tekst „Nadimci Blata“ (Marinko Gjiivoje, „Biografije suradnika – Vojvodić-Ružir, Mile“, Zbornik otoka Korčule 1 (1970.), 291), a stvarao je i popis iseljenika (Bačić Fratrić, „Naši pokojnici“,?). Iskoristit će se za spomenutu publikaciju Zvonimira Šeparovića *Od Sydneya do San Franciska*.

81 HR-DADU-SCKL-1129. Rad središnjih tijela, Vijeće Zavičajnog muzeja – zapisnik ustrojbene sjednice (10. 4. 1962.)

82 Kazivanje Gordane Vojvodić, srpanj 2025.

83 Privatna zbirka Gordana Vojvodić – Blato. Tekst Vida Vežića „Neka sjećanja na M. V. R. ili prva skica za njegov portret“ (199?)

84 Kazivanje Gordane Vojvodić, srpanj 2025. Inače, prva asocijacija na ime Mile Vojvodića Ružira u kazivanjima ostalih Blačana upravo je nepravedan i neljudski postupak vlasti prema njemu. U literaturi se nije detaljnije pisalo o ovom razdoblju u Blatu, tek u jednom članku Prijama Bačića („Hrvatsko proljeće u Blatu na Korčuli“, u: *Hrvatsko proljeće u sjećanjima suvremenika – Memoarski zapisi u povodu 50. obljetnice Hrvatskoga proljeća (1971–2021)*, pr. Dubravka Oraić-Tolić (Zagreb: Matica hrvatska, 2021., 9-12), autor isključivo progovara o vlastitom udjelu, ne spominjući druga imena.

85 Angažirao se i kao tajnik udruženja blatskih umirovljenika; Privatna zbirka Gordana Vojvodić – Blato. Oproštajni govor Rade Kaštopila u ime Mjesne konferencije SSRNH Blato, 14. 4. 1986.

Slika 5. Ravnatelj Zavičajnog muzeja Blato Mile Vojvodić s jednim od muzejskih artefakata i neizostavnom cigaretom, 1962. Privatna zbirka Gordane Vojvodić – Blato

kući, u kojoj vrijeme više stoji nego teče, danas se ne nalazi ni jedna od muzejskih dragocjenosti koje je uokolo skupljao. Sve je on to bio namijenio blatskoj zajednici, ništa sebi ni obitelji.

Njegov dobar poznanik i prijatelj Vid Vežić primijetit će kako mu je ipak nedostajalo „stvaralačke energije“ te kako je Blato zadužio više svojom osobom negoli djelom.⁸⁶ Za razliku od Vežića nisam poznavao Vojvodića, no smatram da ga Voj-

---

86 Privatna zbirka Gordana Vojvodić – Blato. Tekst Vida Vežića „Neka sjećanja na M. V. R. ili prva skica za njegov portret“ (199?)

vodićevo djelo u brojnim društvima, a pogotovo u Zavičajnom muzeju, demantira. Istina, Vojvodić nije uspio završiti i otvoriti muzej, no krivci za to bili su drugi. Ozbiljnost, pedantnost, sustavnost i energičnost koju je ulagao u svoj društveni rad izdvaja ga iz okružja ostalih amatera. Pisao je puno, a objavio tek malo, što je zasigurno i plod njegove skromnosti. Ipak, njegovi su zapisi danas iznimno dragocjeni i tek će se objelodaniti vrsnoća njegova stila i lucidna zapažanja stvarnosti.

Odnos vlasti, a donekle i zajednice, prema jednom zanesenjaku, koji je toliko zadužio svoju rodnu sredinu, simptomatičan je i amblematski i kao refleksija ubogog statusa kulture u manjim sredinama. Kao da sjena nepravednog i neljudskog postupka prema velikom i zaslužnom Blačaninu i danas lebdi nad zlosretnom sudbinom Zavičajnog muzeja Blato. Moždani udar, kobna obiteljska anamneza, presudila je i njemu već 1986. u 67. godini života. A Blato je ovoga svojeg nenametljivog i samozatajnog pregaoca u međuvremenu zaboravilo.

Najranija lokalna arhivska inicijativa na otoku Korčuli

U fokusu je ovog teksta rad Zavičajnog muzeja Blato na skupljanju arhivskoga gradiva. Premda je bio zamišljen pod muzeološkom kapom i tek kao manje važni segment te kulturne ustanove,⁸⁷ on je za Blato bio od iznimnog značaja. Ne samo što je to bio prvi takav iskorak u Blatu već je uslijedio neposredno nakon velikog uništavanja arhivalija u Drugome svjetskom ratu. Tada je od talijanske vlasti stradao dio školskoga gradiva, a u revolucionarnom zanosu narodnooslobodilačke vlasti uništen je najveći dio predratnog upravnog gradiva Blata. Spaljen je pred školskom zgradom na Zlinjama. Uništeno je i gradivo Poreznog ureda pred crkvom sv. Jeronima, kao i dio zapisa Kotarskog suda u dvorištu suda. U ratu su uništene i društvene arhive blatskih čitaonica, Sokolskog društva, Hrvatske seljačke sloge, Hrvatske seljačke zaštite kao i pismohrana Banovinskog rasadnika za južne kulture. I poslije se nastavilo uništavanje. Spaljene su i traktorima pobacane u *brunale* za vodu u Blatskom polju pismohrane sudskih vještaka i općinskih odbornika Antuna Marinovića Šarenka Antića, Donka Donjerkovića Škvrka kao i ona odvjetnika dr. Nika Baničevića.⁸⁸ Rat je tako prebrisao mnoge stranice blatskog 19. i prve polo-

87 „Zadaća joj je (ustanova – Zavičajni muzej Blato, op. a.) da skuplja i izlaže predmete iz prošlosti mjesta. Pored čisto muzejske djelatnosti posebno mora sakupljati arhivsku gradju i ostale znanstvene vrednote, prirodne rijetkosti i.t.d.“; HR-DADU-SCKL-1129. Financije - Izvještaj o poslovanju Zavičajnog muzeja Blato za 1962. (1963.)

88 Iako se ovo uništavanje može pročitati i kao zatiranje tragova predratnih dugova ili tek nesvjesno „rješavanje“ nepotrebne papirušine, Grlica u ovim činima iščitava namjerno zatiranje tragova prošlosti Blata – „kako bi se izbrisala povijest Blata“.; HR-DADU-SCKL-1136. Dopisi Ante Bačića Grlice, pismo (26. 8. 1990.)

vice 20. stoljeća, ali je dovoljno rana aktivnost Zavičajnog muzeja spasila preživjele tragove spomenutih arhivskih cjelina i započela sa širokim sabiranjem gradiva za povijest ne samo Blata već i otoka Korčule. Takva aktivnost odvijala se u kontekstu neuspješnih pokušaja pokretanja rada Povijesnog arhiva Korčule. Korčulanin Vinko Foretić, ravnatelj Povijesnog arhiva u Dubrovniku, dugo je nastojao pokrenuti rad arhivske ustanove u Korčuli, no nije naišao na podršku lokalne vlasti.⁸⁹ Za razliku od Korčule, gdje do kraja 1970-ih nije postojala volja i konkretna inicijativa iznutra, u Blatu dva desetljeća ranije bilježimo neveliku, ali iznimno agilnu skupinu kulturnih aktivista i prvu takvu (arhivsku) inicijativu na čitavom otoku. Presudnu ulogu u ovoj inicijativi imao je Mile Vojvodić Ružir koji je sam inicirao prijenos i zaprimanje gradiva.⁹⁰

No, krenimo redom. U veljači 1961. Savjet za kulturu i nauku NRH dao je preporuku novoosnovanom muzeju o razgraničenju građe između arhiva, biblioteke i muzeja.⁹¹ U rujnu iste godine na adresu muzeja stiže i preporuka istog tijela o zaštiti arhivsko-registraturne građe.⁹² Prve isprave u muzej stižu već u listopadu 1961. godine. Poslao ih je dr. Juraj Arnerić, a radilo se o ispravama obitelji Arneri koje su se odnosile na povijest Blata.⁹³ Nije jasno je li se radilo o izvornicima ili tek preslikama. U tom razdoblju naglasak se, dakako, stavlja na povijest Narodnooslobodilačke borbe pa se bilježi gradivo deponirano u Muzeju revolucije u Dubrovniku, ali i kod istaknutih sudionika.⁹⁴ U fokusu su bili i nekadašnji agrarni odnosi, pa se 1962. najavljivalo osnivanje „posebnog“ muzejskog odjela sa slikama, pismima, dokumentima o tim odnosima.⁹⁵

U Zavičajnom muzeju pohranit će se javnouppravno gradivo iz Blata datirano do 1960-ih. Nije poznato u kojem točno trenutku, no izvjesno je to bilo pod Vojvodićevom palicom. Uz javno gradivo, značajan dio bio je privatnog karaktera. Blačani izvan otoka slat će svoje pjesme i druge rukopise muzeju, kao što je to napravio Josip Bačić Manjavin iz Zagreba 1962. godine.⁹⁶

Preuzimanje gradiva u Blatu nastavit će se i poslije okončanja rada Zavičajnog

89 Tonko Barčot, „Uz početak rada arhivskog sabirnog centra Korčula-Lastovo“, *Arhivski vjesnik* 56 (2013), 104-106.

90 U oproštajnom govoru na njegovu pogrebu istaknut će se njegova „neostvarena dokraja“ aktivnost „prikupljanja povjesnih materijala“. Privatna zbirka Gordana Vojvodić – Blato. Oproštajni govor Rade Kaštropila u ime Mjesne konferencije SSRNH Blato (14. 4. 1986.)

91 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 18/1961.

92 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 64-65/1961.

93 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 68-70/1961.

94 HR-DADU-SCKL-1129. Baština o Blatu izvan Blata, gradivo u Dubrovniku 20. 11. 1959., gradivo kod Luce Petković Rajević

95 Kamić, *Blatske minijature*, ?

96 HR-DADU-SCKL-1129. Opći spisi, br. 28/1962.

muzeja kada se radi i popis cjelokupnog arhivskoga gradiva.⁹⁷ Vidimo to po bilješkama na koricama pojedinih snopova spisa. Tako je 20. studenoga 1966. zaprimljena donacija spisa obitelji Milostić Tragetir, a 2. studenoga 1967. donacija spisa obitelji Telenta Vicijo od Branka Telente pok. Jerka i Nikole Tulića pok. Marina.⁹⁸ Planiralo se i sljedećih godina nastaviti prikupljati. 1970-ih prikupljao se materijal za knjigu „historije Blata“ i prevodilo talijanske i austrijske rukopise. Zacrtno je i plan otkupa „historijskog materijala“ kod privatnika u Blatu, sakupljanja pisanog materijala za pisanje knjige o povijesti Blata, kao i fotografija.⁹⁹

Godine 1984. u Popisu arhivskih fondova i zbirki SR Hrvatske jedna od arhivskih cjelina u muzejima bila je i ona Zavičajnog muzeja Blato. Popisana su četiri fonda i dvije zbirke:

1. Općina Blato, 1876. – 1912., 0,3 d/m
2. Narodni odbor Općine Blato, 1944. – 1962., 0,3 d/m
3. Postolarska zadruga Blato, 1946. – 1962., 0,7 d/m
4. Omladinsko društvo „Kanavelić“ – Blato, 1937. – 1968., 0,1 d/m
5. Gradnja bolnice i nadogradnja župske crkve u Blatu, 1853. – 1912., 0,2 d/m
6. Građa za povijest socijalnih odnosa u Blatu, 1833. – 1854., 0,3 d/m.¹⁰⁰

Identični podaci onima iz 1984. objavljeni su i 2006. u Pregledu arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske.¹⁰¹ Očito su preuzeti bez provjere. Preuzimanje gradiva, u manjem obimu, nastavilo se i 1990-ih kada je u „Kudu“ (očito se misli na prostorije Glazbene udruge „Petar Milat“) pronađen i preuzet materijal iz ostavštine Stjepana Juretića. Isto tako, zabilježena je i donacija pojedinih fragmenata Dinka Oreba Kareta.¹⁰² Važnu stavku u ovom je razdoblju predstavljala aktivnost Ante Bačića Grlice. Naime, Grlica paralelno prikuplja javne i privatne arhivske izvore vezane uz Blato, umnožava ih, uvezuje i dostavlja na različite adrese. Na taj je način spasio značajan dio gradiva koje danas više ne postoji ili nije dostupno. U popratnom dopisu uz svezak kopiranih spisa iz ostavštine sudskog vještaka Prošpera Franulovića Prcala naglasit će kako je riječ tek o neznatnom dijelu pokojnikova

97 HR-DADU-SCKL-1129. Arhivsko gradivo – popisi, bilješke gradiva austrougarske Općine Blato (17. 11. 1966.)

98 HR-DADU-SCKL-1129. Arhivsko gradivo – popisi

99 HR-DADU-SCKL-1129. Muzejska zbirka, Izvještaj OSIZ-a u oblasti kulture o radu Zavičajnog muzeja Blato za 1976. (1977).

100 Josip Kolanović (ur.), *Arhivski fondovi i zbirke u SFRJ – SR Hrvatska* (Beograd: Savez arhivskih radnika Jugoslavije, 1984.), 493.

101 Josip Kolanović (gl. ur.), *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske* (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, sv. 1, 2006.), 1146.

102 HR-DADU-SCKL-1136. Djelovanje kustosa – bilješke rada (17. 12. 1992.)

Slika 6. Zatečeno stanje u kaštelu Arneri 2. travnja 2025. Foto: Roko Šestanović

bogatog arhiva, tj. „arhive koja je poslije njegove smrti razgrabljena i uništena“.¹⁰³ Sve je on to bilježio i umnožio u više primjeraka kako bi se barem tako sačuvali za buduće istraživače prošlosti zavičaja, ali i kako bi se okupili na jednom mjestu. Najčešća adresa njegovih uradaka upravo je adresa Zavičajnog muzeja čijoj će zlo-sretnoj sudbini posvetiti tekst/komentar u sklopu jednog od svojih rukopisa („Za Blato iz Blata“, X). Od 1984. redovito je slao ove sveske (uz sveske uvezanih novina i časopisa) preko Ivana Vojvodića iz Radeža. Kako je u jednom popratnom dopisu napisao, na zbirke isječaka odlučio se zbog nemogućnosti Zavičajnog muzeja da „nabavlja, čuva i ukoričuje“ pa je on sam tome pristupio.¹⁰⁴

Osim Grličine aktivnosti i donacije nevelike količine i manjeg (privatnog) značaja u ovom posljednjem razdoblju nije bilo drugih aktivnosti na arhivskom polju. Arhivsko gradivo ionako je sporednog značaja u muzejima, a pogotovo je to bilo u svojevrsnom košmaru kaštela Arneri. Dapače, može se zaključiti kako je u ovom razdoblju učinjen i velik korak unatrag te da je nepažnjom arhivsko gradivo bilo značajno oštećeno razbacivanjem po podu različitih prostorija kaštela. Dio je pritom i trajno propao. Denacionalizacija kaštela, kao i nemogućnost drugog adekvatnog smještaja, usmjerit će gradivo prema Arhivskom sabirnom centru Korčula-Lastovo. Premda je logična i očekivana želja zasebnih sredina da na svojem prostoru saču-vaju vlastitu kulturno-povijesnu baštinu, pa i arhivsko gradivo, nedostatak stručnog kadra, institucijskih i spremišnih kapaciteta nepremostiva su zapreka, pogotovo u domeni kulture. Utoliko je odluka Općine Blato, kao imatelja gradiva, o predaji gradiva bila racionalna i potrebna kako bi se spriječilo njegovo daljnje propadanje i osigurala javna dostupnost dokumenata.

Preuzimanje i sumarno sređivanje gradiva u ASC Korčula-Lastovo 2025.

U ožujku 2025. započelo je preuzimanje gradiva iz kaštela Arneri. Preuzeto je 6,1 d/m gradiva. Neposredno po preuzimanju započelo se sa sređivanjem nesređenoga i izmiješanoga gradiva kako bi se izradio primopredajni zapisnik s popisom gradiva. Što analiza preuzetih spisa govori?

U Zavičajnom muzeju Blato arhivsko gradivo priručno se sređivalo i pritom se (očekivano) nije uvijek vodilo računa o organskim cjelinama. No, s druge strane Vojvodić je bio i uredski čovjek, čovjek strukture, pa se može očekivati kako je u njegovo vrijeme arhivsko gradivo bilo donekle sređeno. Nered među arhivskim spisima vjerojatno datira već i od 1991. kada je bila izvršena pljačka u kaštelu Arneri,

103 HR-DADU-SCKL-1136. Dopisi Ante Bačića Grlice, pismo (26. 8. 1990.)

104 HR-DADU-SCKL-378. Zbirka isječaka novinskih članaka 2. (10. 4. 1986.)

a po kojoj je ostala „prava pustoš“.¹⁰⁵ Društvo prijatelja kulturne baštine Blata, koje je od kraja 1980-ih upravljalo kaštelom Arneri i pokušavalo staviti Zavičajni muzej na noge, imalo je u planu „stručnu obradu arhivske dokumentacije“.¹⁰⁶ Među zatečenim gradivom navedenoga društva pronađeni su i rokovnici u kojima se spominje postojanje „ponešto građe za povijest“ i potreba za njezinim očuvanje, ali i nemogućnost njezine pohrane.¹⁰⁷ Manji dio arhivskoga gradiva bio je popisao u okviru inventara Povijesne zbirke 1992.¹⁰⁸ Nekoliko se puta pokušalo srediti i popisati ostalo gradivo u kaštelu, no neuspješno.

Godine 2025. spisi su bili više-manje potpuno izmiješani. Razbijene su cjeline – nešto je odneseno u potkrovlje, nešto spušteno u prizemlje, a nešto je zatečeno u ladicama stolova. Sve je to bilo nabačeno i bez reda, i kao odraz početnih (i neurednih) pokušaja rješavanja problema Zavičajnog muzeja. Čini se i da je nakon tih pokušaja gradivo ostavljano u gorem stanju no što je bilo. Izvlačilo se, miješalo, gumene rukavice kojima su se služili zalijepljene su za spise. K tome uvjeti pohrane bili su daleko od prikladnih te su godine nemara i izloženosti vlazi učinili svoje.

Gradiva je bilo puno više nego što je prijavljeno 1980-ih, i po ukupnoj količini tako i po broju stvaratelja. No, tijekom preuzimanja gradiva u Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo nisu pronađeni tragovi spisa Postolarske zadruge Blato, Omladinskog društva „Kanavelić“ kao i zbirka spisa Gradnja bolnice i nadogradnja župske crkve u Blatu. Pretpostavlja se da su oni u jednom trenutku bili izmješteni iz kaštela Arneri. Što se tiče zbirke Građa za povijest socijalnih odnosa u Blatu, može se pretpostaviti kako je riječ o raznim obiteljskim spisima, a koji su u preuzimanju evidentirani zasebno.

Riječ je ponajprije o izvorima za prošlost Blata, no oni dijelom pokrivaju i čitav otok. Naročito je potrebno izdvojiti dva zasebna međuratna fonda društava iz Čare. Sačuvano gradivo svjedoči kako je ipak jedan manji dio upravnih cjelina prije Drugoga svjetskog rata sačuvan, s obzirom na poznatu činjenicu da je narodnooslobodilačka vlast 1943. uništila općinski arhiv.¹⁰⁹ Sudeći po sadržaju i fragmentarnosti, čini se da je spašeno gradivo slučajno zaostalo i nije bilo uništeno. Što se tiče upravnih cjelina poslije Drugoga svjetskog rata, moglo bi se pretpostaviti kako je Mile Vojvodić sam izdvajao te spise iz pismohrane Narodnog odbora Općine Blato. Spise Općinskog NOO-a Blato i Mjesnog narodnog odbora Blato do 1952. pokupio je značajnim dijelom, dok je cjelinu Narodnog odbora Općine Blato on sam

105 Oreb, „Pustoš u muzeju“ 10.

106 Oreb, „Pustoš u muzeju“ 10.

107 HR-DADU-SCKL-1136. Djelovanje kustosa – bilješke rada, nedatirano (200?)

108 HR-DADU-SCKL-1136. Djelovanje kustosa – Inventarni popisi (Povijesna zbirka) – br. 215 (kutija fotografija), br. 216 (gradivo Juretić)

109 Barčot, „Uz početak rada“, 99.

konstruirao vlastitim spisima koje je primao kao odbornik i službenik tog upravnog tijela, pogotovo Odsjeka za prosvjetu i kulturu i Odsjeka za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu koje je predvodio kao pročelnik. Jedan dio spisa ima prijamni štambilj stvaratelja i zaveden je zasebnim tekućim brojem, a drugi – materijali sjednica Općinskog vijeća i Vijeća proizvođača – sastavljen je od različitih adresanata. Dio spisa proizašao je iz djelovanja kotarskih ustanova i njegovih sastavnica u Blatu. Mile Vojvodić prikupio je više cjelina kulturnih ustanova, društava i društveno-političkih organizacija. S jedne strane riječ je o organskim dijelovima pismohrana koje je Vojvodić izuzimao (kao dužnosnik pojedinih ustanova/organizacija), a s druge strane radi se tek o zbiricama fragmenata. Potonje su zbirke u sređivanju zadržane kao podcjeline unutar fonda Zavičajnog muzeja Blato. Nije potrebno naglašavati kako je postupak razdvajanja cjelina bio zahtjevan. Nije bilo jednostavno odijeliti cjeline koje su nastale djelovanjem iznimno aktivnog i društveno angažiranog Mile Vojvodića Ružira, a time ni odrediti granice gdje prestaje fond Zavičajnog muzeja Blato, a gdje počinje njegov osobni fond, odnosno fond pojedine upravne cjeline, ustanove ili društva. Izvjesno je da će se o tim granicama morati još promišljati i nanovo ih vrednovati, odnosno sve te cjeline promatrati i u izvjesnom totalu čiji je jedinstven nazivnik sveprisutni Mile Vojvodić Ružir.

Zaključak

Usprkos neostvarenju višedesetljetnih nastojanja za otvaranjem, Zavičajni muzej Blato i danas živi, ne samo kao pojam i dalje zacrtani cilj već i kao iznimno vrijedna sačuvana pisana baština u Arhivskom sabirnom centru Korčula-Lastovo. Dakako, živi i kao opomena zbog propuštenih prilika i zapostavljenosti kulture.

Sačuvano gradivo odraz je pionirskih iskoraka i iznimnog entuzijazma s početka 1960-ih, u prvom redu poedinaca, i to Mile Vojvodića Ružira. U kontekstu vremena kada se malo računa vodilo o prošlosti, Zavičajni muzej prikupljao je, spašavao i čuvao njezine materijalne tragove, bez obzira na to što sabrana cjelina arhivskoga gradiva danas nije očuvana te je dijelom propala u neprimjerenim uvjetima, a dijelom promijenila smještaj (a možda i vlasnost). Bez obzira na to što se, usprkos nemalom rasponu sačuvanoga gradiva od 1843. do 2004., najveći i najcjelovitiji dio odnosi tek na razdoblje od 1944. do 1960-ih, samo po tom aspektu arhivskoga djelovanja Zavičajni muzej Blato napravio je mnogo. Zahvaljujući njemu, danas je sačuvan i javno dostupan nemalen dio blatske i otočne povijesti. Znajući što je iza nas, možemo nastaviti graditi i ono sutra.

Prilog : Popis preuzetoga gradiva

A.1.7.6. Druga austrijska općinska uprava

HR-DADU-SCKL-725. Općina Blato, 1878. – 1918. (1919. – 1943.), 0,55 d/m

A.3.1.6. Općinska uprava

HR-DADU-SCKL-1111. Općina Blato, (1919.) 1921. – 1941., 0,4 d/m

A.3.2.6. Talijanska općinska uprava

HR-DADU-SCKL-1123. Općina Blato, 1941., 0,03 d/m

A.4.1.5. Kotarska uprava NOP-a

HR-DADU-SCKL-1109. Kotarski narodni odbor Korčula – Blato, 1945. – 1946., 0,15 d/m

A.4.1.6. Općinska uprava NOP-a

HR-DADU-SCKL-1124. Općinski narodnooslobodilački odbor Blato, 1944. – 1945., 0,2 d/m

A.5.6. Općinska uprava (1945. – 1990.)

HR-DADU-SCKL-789. Narodni odbor općine Blato, (1940. – 1951.) 1952. – 1962., 0,55 d/m

A.5.7. Mjesna uprava (1945. – 1990.)

HR-DADU-SCKL-1112. Mjesni narodni odbor Blato, 1945. – 1952., 1 d/m

B.1.3. – B.6.3. Kotarski i općinski sudovi (prvostupanjski)

HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, 1925. – 1946., 0,03 d/m

D.3. Dopunsko obrazovanje

HR-DADU-SCKL-1127. Narodno sveučilište Blato, 1954. – 1958., 0,02 d/m

E.1.2. Knjižnice i čitaonice

HR-DADU-SCKL-1128. Narodna čitaonica Blato, 1945. – 1962., 0,04 d/m

E.1.3. Muzeji i galerije

HR-DADU-SCKL-1129. Zavičajni muzej Blato, 1843. – 1977., 1,35 d/m

E.1.7. Ostalo

HR-DADU-SCKL-1126. Dom kulture Blato, 1945. – 1947., 0,04 d/m

G.2.1.3. Zadruge (1945. – 1990.)

HR-DADU-SCKL-1130. Poljoprivredna zadruga Blato, 1950. – 1962., 0,03 d/m

H.2.1.8. Općinski komiteti KPH/SKH

HR-DADU-SCKL-1131. Savez komunista Hrvatske. Općinski komitet Blato, 1944. – 1961., 0,07 d/m

H.2.2.8. Općinski odbori NF/JNOF/SSRN

HR-DADU-SCKL-1132. Socijalistički savez radnog naroda Hrvatske. Općinski odbor Blato (Narodna fronta), 1946. – 1963., 0,08 d/m

H.2.3.5. Kotarski komiteti SKOJ/USAOH/NOH/SSOH

HR-DADU-SCKL-1134. Savez komunističke omladine Jugoslavije. Kotarski komitet Korčula – Blato, 1944., 0,01 d/m

H.2.5.8. Općinski odbori SBNORH/SUBNORH

HR-DADU-SCKL-1133. Savez boraca Narodnooslobodilačkog rata. Općinski odbor Blato, 1948. – 1961., 0,05 d/m

I.1.3. Ostala staleška i strukovna društva

HR-DADU-SCKL-1136. Društvo prijatelja kulturne baštine Blata, 1987. – 2004., 0,1 d/m

HR-DADU-SCKL-1135. Udruženje ratnih invalida Blato, 1927. – 1933., 0,01 d/m

I.4. Umjetnička društva

HR-DADU-SCKL-1139. Glazbeno društvo Blato, 1927. – 1941., 0,02 d/m

HR-DADU-SCKL-1140. Pjevačko društvo „Jadran“ – Čara (zajednička uprava s Jugoslavenskom čitaonicom Čara), 1921. – 1933., 0,07 d/m

I.5.2. Sportske udruge, društva, udruženja

HR-DADU-SCKL-1137. Jugoslavensko lovačko društvo Blato, 1930. – 1940., 0,03 d/m

HR-DADU-SCKL-1138. Sokolska četa Čara, 1934. – 1939., 0,03 d/m

I.8.2. Ostale udruge, društva, udruženja

HR-DADU-SCKL-1141. Jadranska straža. Mjesni odbor u Blatu, 1932. – 1940., 0,01 d/m

HR-DADU-SCKL-1142. Filatelističko društvo „Lipa“ – Blato, 1960. – 1961., 0,02 d/m

K.3. Osobni arhivski fondovi

HR-DADU-SCKL-1143. Don Vicko Bosnić – Blato, 1900. – 1952., 0,35 d/m

HR-DADU-SCKL-1144. Mile Vojvodić Ružir – Blato, 1945. – 1978., 0,14 d/m

L.2. Tematske zbirke

HR-DADU-SCKL-378. Zbirka Ante Bačića Grlice – Blato, 1977. – 1990., 0,72 d/m

IZVORI I LITERATURA

Izvori:

Državni arhiv u Dubrovniku – Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo

HR-DADU-SCKL-378. Zbirka Ante Bačića Grlice o Blatu

HR-DADU-SCKL-727. Skupština Općine Korčula

HR-DADU-SCKL-789. Narodni odbor Općine Blato

HR-DADU-SCKL-1129. Zavičajni muzej Blato

HR-DADU-SCKL-1136. Društvo prijatelja kulturne baštine Blata

HR-DADU-SCKL-1144. Mile Vojvodić Ružir – Blato

Privatna zbirka Gordana Vojvodić – Blato

Tisak:

Dubrovački vjesnik (Dubrovnik), 1962.

Glas koncila (Zagreb), 1986.

Novosti (Zagreb), 1938.

Slobodna Dalmacija (Split), 1991. - 1992.

Literatura:

Bačić, Prijam. „Hrvatsko proljeće u Blatu na Korčuli“. U: *Hrvatsko proljeće u sjećanjima suvremenika – Memoarski zapisi u povodu 50. obljetnice Hrvatskoga proljeća (1971–2021)*, pr. Dubravka Oraić-Tolić, 9-12. Zagreb: Matica hrvatska, 2021.

Barčot, Tonko. „Uz početak rada arhivskog sabirnog centra Korčula-Lastovo“. *Arhivski vjesnik* 56 (2013), 95-122.

Batistić-Popadić, Daria. „Predstoji veliki posao“. *Fižul* 2 (1992.), 25-26.

Biško, Ana. „Zavičajni muzej – mogućnosti i prijedlozi“. *Blatski ljetopis* 4 (2004.), 193-196.

Biško, Ana. „Kaštel Arnerić“. U: *Blato do kraja 18. st.*, sv. 2., ur. Teo Šeparović. Blato: Općina Blato, 2004., 183-192.

Gjivoje, Marinko. *Otok Korčula*. (II. izdanje) Zagreb: vlastita naklada, 1969.

Gjivoje, Marinko. „Biografije suradnika – Vojvodić-Ružir, Mile“. *Zbornik otoka Korčule* 1 (1970.), 291.

Kalogjera, Petar. „Narodna knjižnica“. *Blatski ljetopis* 4 (2004.), 343-349.

Kolanović, Josip (ur.). *Arhivski fondovi i zbirke u SFRJ – SR Hrvatska*. Beograd: Savez arhivskih radnika Jugoslavije, 1984.

Kolanović, Josip (gl. ur.). *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, sv. 1, 2006.

Korenčić, Mirko. *Naselja i stanovništvo Socijalističke republike Hrvatske 1857-1971*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1979.

Maras, Mate. *Krš Hrvatske – geografski pregled i značenje*. Zagreb: Geografsko društvo Split, 2009.

Schmitt, Oliver Jens. *Korčula pod Venecijom u XV. stoljeću*. Split: Književni krug Split, 2023.

Šeparović, Zvonimir. *Od Sydneya do San Francisca*. Čakovec: RO Zrinski, Matica iseljenika Hrvatske – Zagreb, 1982.

Škarica, Matej. *Topografski priručnik Dalmacije i popis stanovništva*. Split: Leonova tiskara, 1922.

Vrsalović, Dasen. *Istraživanja i zaštita podmorskih arheoloških spomenika u SR Hrvatskoj – dosadašnji rezultati i prijedlozi za dalji rad*. Zagreb: Republički zavod za zaštitu spomenika kulture Zagreb, 1974.

Žaknić, Jakica. „Kulturni centar Blato“. *Punkt – studentski časopis Sveučilišta u Dubrovniku* (8. 2. 2021.) Pristupljeno 15. 7. 2025., <https://unidupunkt.blogspot.com/2021/02/kulturni-centar-blato.html>

„Izložba u Zavičajnome muzeju u Blatu“. Općina Blato (12. srpnja 2004.) Pristupljeno 15. 7. 2025. <https://www.blato.hr/vijesti-a/kultura-a/izlozba-u-zavij-nom-muzeju-u-blatu>

The Local Museum of Blato and the First Local Archival Initiative on Korčula

Summary

The Blato Local Museum (*Zavičajni muzej Blato*) was the first independent museum institution on the island of Korčula and the first cultural institution in Blato, established during the early years of social and economic transformation in the rural area. Although it formally operated for only four years (1960–1964) before being closed to the public, volunteers continued to work under limited conditions, collecting artifacts. The museum’s founder and custodian until his death in 1986 was Marin “Mile” Vojvodić Ružir. Thanks to his efforts, the majority of the artifacts were collected. Despite volunteers’ endeavors and new initiatives from the late 1980s to the early 21st century, the museum has not reopened due to the neglect of institutional culture.

One of the museum’s activities was the collection of archival material. Although conducted under the museum’s auspices, this can be regarded as the earliest local archival initiative on the island of Korčula. Collection of materials continued even during the museum’s informal operation. In 1984, the first Inventory of Archival Material in Croatia included four fonds and two collections from the Blato Local Museum, totaling 1.9 linear meters. Part of the materials was also collected after Vojvodić’s death, primarily thanks to the efforts of Ante Bačić Grlica.

On several occasions, the materials were organized and catalogued, but aside from a summary list for the purpose of national archival records in Croatia, no significant results were achieved. On the contrary, during their transfer from room to room within Arneri Castle, the materials became mixed and were stored under unsuitable conditions, resulting in damage. Part of the collection was irretrievably lost.

After 2004, Arneri Castle was completely closed to the public. Due to its dilapidated state, unresolved property issues, and the impossibility of alternative storage and professional processing in Blato, the municipality of Blato transferred the materials to the Archive Collection Center Korčula–Lastovo, a total of 6.1 linear meters of

materials from the period 1843–2004 had been collected and summarized for the preparation of a transfer protocol. The acquired materials reflect the activities of the Blato Local Museum, as well as those of other public, social, and private creators. They include an important, albeit fragmentary, record of mostly destroyed documents from public authorities of the Austro-Hungarian and old Yugoslav periods, particularly covering the period from 1944 to the 1960s more comprehensively.

Keywords: Blato Local Museum, Blato, island of Korčula, Mile Vojvodić Ružir, archival materials, Archive Collection Center Korčula–Lastovo